

Byla C-65/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. vasario 8 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesarbeitsgericht (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. rugsėjo 22 d.

Ieškovas, apeliantas ir kasatorius:

MK

Atsakovė, kita apeliacinio proceso šalis ir kita kasacinio proceso šalis:

K GmbH

Pagrindinės bylos dalykas

Reglamentas (ES) 2016/679 – Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Duomenų tvarkymas su darbo santykiais susijusiame kontekste – Teisė į kompensaciją – Reikalavimai – Duomenų tvarkymo teisėtumas – Duomenų tvarkymo būtinumas – Įmonės kolektyvinio susitarimo šalių diskrecija – Teisminė kontrolė – Žala – Atlygintinos nematerialinės žalos dydžio nustatymas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį priimta nacionalinės teisės nuostata, kaip antai BDSG 26 straipsnio 4 dalis, kurioje numatyta, kad darbuotojų asmens duomenų, įskaitant specialių kategorijų asmens

duomenis, tvarkymas su darbo santykiais susijusiame kontekste yra leistinas remiantis kolektyvinėmis sutartimis, laikantis Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų, turi būti aiškinama taip, kad visada turi būti laikomasi ir kitų Reglamento 2016/679 reikalavimų, kaip antai Reglamento 2016/679 5 straipsnio, 6 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalių?

2. Jeigu į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

Ar pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį priimta nacionalinės teisės nuostata, pavyzdžiui, BDSG 26 straipsnio 4 dalis, gali būti aiškinama taip, kad kolektyvinės sutarties šalys (šiuo atveju – įmonės kolektyvinio susitarimo šalys) turi diskreciją vertindamos duomenų tvarkymo būtinumą, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 5 straipsnį, 6 straipsnio 1 dalį ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalis, kuriai taikoma tik ribota teisminė kontrolė?

3. Jeigu į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

Kiek tokiu atveju gali būti ribojama teisminė kontrolė?

4. Ar Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmenys turi teisę į nematerialinės žalos atlyginimą jau tada, kai jų asmens duomenys buvo tvarkomi pažeidžiant Reglamento 2016/679 reikalavimus, ar vis dėlto teisei į nematerialinės žalos atlyginimą papildomai keliamas reikalavimas, kad duomenų subjektas įrodytų savo patirtą tam tikros reikšmės nematerialinę žalą?

5. Ar Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalis yra specialaus ar bendro prevencinio pobūdžio ir ar į tai reikia atsižvelgti nustatant nematerialinės žalos, kurią remiantis Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalimi turi atlyginti duomenų valdytojas arba duomenų tvarkytojas, dydį?

6. Ar apskaičiuojant nematerialinės žalos, kuri turi būti atlyginta remiantis Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalimi, dydį turi reikšmės duomenų valdytojo ar duomenų tvarkytojo kaltės laipsnis? Kalbant konkrečiai, ar leidžiama duomenų valdytojo ar duomenų tvarkytojo naudai atsižvelgti į kaltės nebuvimą arba nedidelę kaltę?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1), visų pirma, jo 2, 4, 5 ir 6 straipsniai, 82 straipsnio 1 dalis ir 88 straipsnio 1 ir 2 dalys

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

2017 m. birželio 30 d. *Bundesdatenschutzgesetz* (Federalinis duomenų apsaugos įstatymas, BDSG) (*BGBI. I*, p. 2097) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2021 m. birželio 23 d. įstatymo (*BGBI. I*, p. 1858; 2022 I 1045) 10 straipsniu, visų pirma, jo 26 straipsnis

„26 straipsnis. Duomenų tvarkymas su darbo santykiais susijusiame kontekste

1. Darbuotojų asmens duomenys gali būti tvarkomi su darbo santykiais susijusiame kontekste, jei tai būtina sprendimui dėl darbo santykių sukūrimo priimti arba, sukūrus darbo santykius, jiems įgyvendinti ar nutraukti arba darbuotojų interesų atstovavimo teisėms ir pareigoms, kylančioms iš įstatymo ar kolektyvinio sutartinio darbo santykių reguliavimo, įmonės ar tarnybos kolektyvinės susitarimo (kolektyvinės sutarties), įgyvendinti ar įvykdyti. <...>

<...>

4. Asmens duomenis, įskaitant darbuotojų specialių kategorijų asmens duomenis su darbo santykiais susijusiame kontekste, leidžiama tvarkyti remiantis kolektyvinėmis sutartimis. Tam derybų šalys privalo laikytis Reglamento (ES) 2016/679 88 straipsnio 2 dalyje nurodytų reikalavimų.“

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ieškovas pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį prašo priteisti iš atsakovės, jo darbdavės, nematerialinės žalos, kurią jis patyrė dėl šio reglamento pažeidimo, atlyginimą.
- 2 Atsakovė įmonės personalui administruoti iš pradžių naudojo įprastą duomenų tvarkymo sistemą (personalo informacinę sistemą), kurioje pagal atitinkamus įmonės kolektyvinius susitarimus buvo renkami, be kita ko, šie darbuotojų duomenys: informacija apie darbo užmokestį, gyvenamosios vietos adresą, gimimo datą, amžių, šeiminių padėčių, socialinio draudimo numeris, mokesčių mokėtojo kodas.
- 3 2017 m. įmonių grupė, kuriai priklauso atsakovė, planavo pereiti prie debesijoje veikiančios personalo informacinės sistemos „Workday“ visoje įmonių grupėje. Šiomis aplinkybėmis atsakovė laikotarpiu nuo 2017 m. balandžio 24 d. iki 2017 m. gegužės 18 d. patronuojančiosios bendrovės interneto svetainėje, be kita ko, įkėlė šiuos ieškovo duomenis: pavardę, vardą, darbo telefono numerį, darbo elektroninio pašto adresą, informaciją apie darbo užmokestį (metinį ir mėnesinį darbo užmokestį, su darbo rezultatais susijusio atlygio dydį), privatų gyvenamosios vietos adresą, gimimo datą, amžių, šeiminių padėčių, socialinio draudimo numerį, mokesčių mokėtojo kodą.

- 4 Vėliau su įmonės darbo taryba buvo sudarytas atitinkamas įmonės kolektyvinis susitarimas dėl sutikimo, apimantis labai konkrečius duomenis: darbuotojo identifikavimo numerį, pavardę, vardą, telefono numerį, darbo pradžios datą, darbo pradžios įmonių grupėje datą, darbo vietą, įmonės pavadinimą (*K/Dental*), darbo vietą, įmonės pavadinimą, darbo telefono numerį ir darbo elektroninio pašto adresą. Įmonės kolektyvinio susitarimo dėl sutikimo galiojimo ir tolesnio galiojimo laikotarpis buvo kelis kartus pratęstas. 2019 m. sausio 23 d. įsigaliojo „Bendrasis įmonės kolektyvinis susitarimas dėl IT sistemų eksploatavimo“ ir „Įmonės kolektyvinis susitarimas dėl „Workday“ įdiegimo ir naudojimo“.
- 5 Ieškovo teigimu, jo duomenų tvarkymas, susijęs su naujos personalo informacinės sistemos bandymu, neatitiko Reglamento 2016/679 nuostatų. Šiuo atžvilgiu ieškovas ginčija tik jo duomenų tvarkymą laikotarpiu nuo 2018 m. gegužės 25 d. – pirmosios Reglamento 2016/679 taikymo dienos – iki 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigos.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 6 Ieškovas teigia, kad pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį jis turi teisę į 3 000 EUR neturtinės žalos atlyginimą.
- 7 Pagal Reglamentą 2016/679 ir atitinkamas BDSG nuostatas atsakovei laikotarpiu nuo 2018 m. gegužės 25 d. iki 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigos nebuvo galima tvarkyti jo duomenų debesijoje veikiančioje personalo informacinėje sistemoje „Workday“.
- 8 Šiuo laikotarpiu šalių darbo santykiams reikalingi duomenys buvo tvarkomi ankstesnėje personalo informacinėje sistemoje, todėl, kiek tai susiję su darbo santykiais, jokiu požiūriu nebuvo būtina perkelti duomenis į kitą sistemą ir ten juos tvarkyti tuo pačiu laikotarpiu. Duomenų tvarkymas taip pat nebuvo būtinas bandymams, kad vėliau „Workday“ galėtų veikti kaip visos įmonių grupės bendra personalo informacinė sistema. Bandymų etape turėjo pakakti vadinamųjų fiktyviųjų bandymo duomenų; nebuvo būtina naudoti tikruosius duomenis ir padaryti juos prieinamus sistemoje „Workday“ įmonių grupės viduje.
- 9 Jeigu teismas, priešingai nei ieškovas, manytų, kad tikrieji duomenys buvo būtini arba kad įmonės kolektyvinis susitarimas dėl sutikimo yra pakankamas teisinis pagrindas tvarkyti duomenims naudojant tikruosius duomenis, įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo numatytas leidimas tvarkyti duomenis bet kuriuo atveju buvo viršytas. Atsakovė taip pat perdavė daugiau kategorijų duomenų, nei nurodyta įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo, pavyzdžiui, jo privačius kontaktinius duomenis, išsamius duomenis apie sutartį ir darbo užmokestį, socialinio draudimo numerį, mokesčių mokėtojo kodą, pilietybę ir šeimines padėtį. Ji neturėjo teisės to daryti nei pagal įmonės kolektyvinį susitarimą dėl sutikimo, nei kitu pagrindu.

- 10 Kalbėdamas apie pareigą nurodyti ir įrodyti faktus, ieškovas daro prielaidą, kad iš esmės ji tenka atsakovei. Būtent atsakovė turi nurodyti faktus ir įrodyti, kad jos konkretūs veiksmai atitinka Reglamentą 2016/679.
- 11 Atsakovės padaryti Reglamento 2016/679 pažeidimai taip pat sukėlė jam nematerialinę žalą. Nematerialinė žala kilo jau vien dėl to, kad sistemai „Workday“ duomenų tvarkymas nebuvo būtinas, tačiau jo duomenys buvo neteisėtai nutekinti ir suteikta prieiga prie jų įmonių grupėje, taip pat neįgaliotiems tretiesiems asmenims. Be to, kilo rizika, kad tretieji asmenys jo duomenis gali naudoti netinkamai, todėl jis, kaip suinteresuotasis asmuo, atsidūrė nesaugioje situacijoje. Kaip darbuotojas, jis negalėjo žinoti, ar jo duomenis, kuriuos atsakovė perdavė įmonių grupėje, naudos arba jau naudojo atsakovė ar net tretieji asmenys, o jei taip, tai kokiu būdu ir kokiais tikslais. Taigi, atsižvelgiant į „Workday“ galimybes ir tikslus, tikėtina, kad jo asmens duomenys bus naudojami profiliavimui, t. y. profilių kūrimui ir (arba) naudojimui. Kadangi jam, kaip darbuotojui, nežinomos tokios vidinės duomenų tvarkymo, atliekamo atsakovės, aplinkybės ir todėl negalėjo pagrįsti savo teiginių, pareiga nurodyti ir įrodyti faktus didžiąja dalimi tenka darbdaviui, t. y. atsakovei. Be to, nematerialinei žalai pagrįsti turi pakakti vien piktnaudžiavimo duomenimis galimybės, nes jis vien dėl to jau buvo praradęs savo asmens duomenų kontrolę, o tai prieštarauja Reglamento 2016/679 85 konstatuojamosios dalies reikalavimams.
- 12 Tai, kad duomenų perdavimas, siekiant užpildyti sistemą „Workday“, buvo atliktas iki Reglamento 2016/679 taikymo pradžios, nustatytos Reglamento 2016/679 99 straipsnio 2 dalyje, neturėjo reikšmės, nes nurodytos aplinkybės buvo nuolatinės. Šiuo atžvilgiu taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad, priešingai, nei reikalaujama Reglamente 2016/679 ir BDSG, sistemos „Workday“ (tariamo) bandymo tikslais tvarkomiems duomenims nebuvo nustatyta ištrynimo koncepcija.
- 13 Ieškovas tvirtina, kad dėl Reglamento 2016/679 ir BDSG pažeidimų ir su tuo susijusios piktnaudžiavimo rizikos buvo šiurkščiai pažeistos jo asmeninės teisės. Jis turi gauti veiksmingą žalos atlyginimą, tai patvirtina ir Reglamento 2016/679 146 konstatuojamoji dalis. Kita sunkinanti aplinkybė yra tai, kad atsakovė arba jos teisių pirmtakė pažeidimus padarė tyčia, sąmoningai apeidama duomenų apsaugos ir įmonės organizacinius nuostatus reglamentuojančius teisės reikalavimus.
- 14 Atsakovė mano, kad nepažeidė duomenų apsaugos įstatymo nuostatų. Duomenų tvarkymo teisėtumas grindžiamas Reglamento 2016/679 6 straipsnio 1 dalimi, BDSG 26 straipsnio 1 dalimi ir BDSG 26 straipsnio 4 dalimi, siejamomis su įmonės kolektyviniu susitarimu dėl sutikimo.
- 15 Ieškovas neturi teisės į kompensaciją pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnį. Jis neįrodė nei atsakomybės atsiradimą pagrindžiančių, nei atsakomybę patvirtinančių faktinių aplinkybių.

- 16 Ieškovas, kuriam teko pareiga nurodyti ir įrodyti faktus, pakankamai nepagrindė nei nematerialinės žalos, nei priežastinio ryšio su atsakovės tariamai padarytais pažeidimais. Kadangi ieškovas pateikė konkretaus pažeidimo įrodymų, atsakovei teko daugiausia antrinė įrodinėjimo pareiga.
- 17 Ne kiekvienas patiriamas nepatogumas ar kiekvienas nereikšmingas pažeidimas, nesukeliantis rimtos žalos, yra pakankamas pagrindas žalai atsirasti. Ieškovas tik teigia, kad jam gresia pavojus patirti žalą, o ne, kad patyrė žalą. Tai nėra atlygintina žala, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnį, kuriame nustatyta sąlyga, kad turi būti padarytas rimtas bendrosios asmeninės teisės pažeidimas, kurio negalima kompensuoti jokiais kitais būdais. Tokio pažeidimo ieškovas neįrodė.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

1. Preliminarios pastabos

- 18 Atsakovė tvarko (Reglamento 2016/679 4 straipsnio 2 punktą) ieškovo asmens duomenis (Reglamento 2016/679 4 straipsnio 1 punktą), susijusius su darbo santykiais, kaip duomenų valdytoja (Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą). Toks duomenų tvarkymas patenka į Reglamento 2016/679 materialinę taikymo sritį, apibrėžtą jo 2 straipsnio 1 dalyje.
- 19 Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo duomenų tvarkymo laikotarpiu nuo 2018 m. gegužės 25 d. iki 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigos teismo kolegija daro prielaidą, jog tai, kad ieškovo asmens duomenų įkėlimo ar perkėlimo iš ankstesnės personalo informacinės sistemos į patronuojančiosios bendrovės interneto svetainę veiksmas buvo atliktas iki 2018 m. gegužės 25 d. – Reglamento 2016/679 taikymo pradžios, t. y. laikotarpiu nuo 2017 m. balandžio 24 d. iki 2017 m. gegužės 18 d., nekeičia atsakovės „atsakomybės“ šiuo atžvilgiu, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą. Net ir po to atsakovė buvo ir tebėra duomenų valdytoja, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą. Taip yra todėl, kad nebūtina, kad duomenų valdytojas vienas spręstų dėl asmens duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių. Pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą tai galima daryti ir kartu su kitais asmenimis. Kolegijos nuomone, atsakovės atsakomybė pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą nepasikeistų net ir tuo atveju, jei ji tolesniame procese remtųsi tuo, kad neturėjo įgaliojimų arba turėjo tik ribotus įgaliojimus įmonių grupėje priimti bendrus sprendimus dėl tolesnio „Workday“ duomenų naudojimo. Iš tiesų atsakovė nesiekė, kad nuo Reglamento 2016/679 galiojimo pradžios ieškovo duomenys būtų perkelti atgal arba ištrinti iš sistemos „Workday“. Tai ir neįvyko. Priešingai, atsakovė – pakartotinai pratęsdama įmonės kolektyvinio susitarimo dėl sutikimo galiojimo ir tolesnio galiojimo laikotarpį, paskutinį kartą – iki 2019 m. sausio 31 d. – parodė, kad ir toliau aktyviai veikė kaip duomenų valdytoja, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktą, siekdama užtikrinti

laikiną „Workday“ veikimą – be kita ko, su ginčijamais ieškovo asmens duomenimis – sudarydama tolesnius įmonės kolektyvinius susitarimus.

- 20 Kadangi kolegija šiuos ir tolesnius teiginius grindžia tam tikru Reglamento 2016/679 nuostatų aiškinimu, Teisingumo Teismo prašoma, jei šis aiškinimas būtų neteisingas, atsakyti į pateiktus prejudicinius klausimus ir pateikti atitinkamas gaires. Šiuo atžvilgiu svarbios ir su bylai aktualios gairės dėl duomenų perdavimo ir tvarkymo įmonių grupėje.

2. *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

- 21 Pirmuoju prejudiciniu klausimu kolegija siekia išsiaiškinti, ar pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį priimta nacionalinės teisės nuostata, kaip antai BDSG 26 straipsnio 4 dalis, kurioje numatyta, kad darbuotojų asmens duomenų, įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis, tvarkymas su darbo santykiais susijusiam kontekste yra leistinas remiantis kolektyvinėmis sutartimis, laikantis Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalyje numatytų reikalavimų, turi būti aiškinama (pagal Sąjungos teisę) taip, kad visada turi būti laikomasi ir kitų Reglamento 2016/679 reikalavimų, kaip antai Reglamento 2016/679 5 straipsnio, 6 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalių. Su tuo neatsiejamai susijęs klausimas, ką reiškia „konkretesnės taisyklės“ pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį.
- 22 Teisingumo Teismo atsakymas į šiuos klausimus yra būtinas sprendimui pagrindinėje byloje priimti, kad kolegija galėtų įvertinti duomenų tvarkymo, numatyto ir vykdomo pagal įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo – kaip kolektyvinės sutarties –, teisėtumą. Konkrečiai tai susiję su duomenų rinkiniais, nurodytais įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo (žr. šios prašymo priimti prejudicinį sprendimą santraukos 4 punktą).
- 23 Kadangi atsakovė laikotarpiu nuo 2017 m. balandžio 24 d. iki gegužės 18 d. į patronuojančiosios bendrovės interneto svetainę perdavė daugiau ieškovo asmens duomenų, nei nurodyta įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo (informaciją apie darbo užmokestį, privatų gyvenamosios vietos adresą, gimimo datą, amžių, šeiminių padėčių, socialinio draudimo numerį ir mokesčių mokėtojo kodą), skirtų programinei įrangai „Workday“ užpildyti, kolegija daro prielaidą, kad tai nebuvo įtraukta į įmonės kolektyvinį susitarimą dėl sutikimo, todėl turi būti vertinama remiantis ne BDSG 26 straipsnio 4 dalimi, o BDSG 26 straipsnio 1 dalimi. Be to, didesnio, nei numatyta, masto duomenų tvarkymas tikriausiai nebuvo būtinas, kaip apibrėžta BDSG 26 straipsnio 1 dalyje arba Reglamento 2016/679 5 straipsnyje ir 6 straipsnio 1 dalyje, nes galima daryti prielaidą, kad atsakovės sudarytame įmonės kolektyviniame susitarime dėl sutikimo visi duomenų rinkiniai, kurie, jos nuomone, yra būtini tariamiems bandymo darbams atlikti, yra išvardyti išsamiai. Vis dėlto, kolegijos nuomone, sprendimui pagrindinėje byloje priimti nepakanka, kad dalis duomenų tvarkymo, dėl kurio skundžiasi ieškovas, jau dabar būtų pripažintas neteisėtu neteikiant prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Kad būtų galima priimti sprendimą

pagrindinėje byloje, reikia turėti galimybę įvertinti visą ginčijamą duomenų tvarkymą kaip visumą, nes tai yra arba gali būti susiję su pasekmėmis, siejamomis su apsaugos nuostatų pažeidimo mastu ir galimos žalos dydžiu.

- 24 BDSG 26 straipsnio 4 dalį, pagal kurią darbuotojų asmens duomenis, įskaitant specialių kategorijų asmens duomenis, su darbo santykiais susijusiam kontekste leidžiama tvarkyti remiantis kolektyvinėmis sutartimis, laikantis Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalyje nurodytų reikalavimų, atsižvelgiant į jos formuluotę būtų galima suprasti taip, kad, be Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalies reikalavimų, nereikia laikytis jokių kitų Reglamento 2016/679 reikalavimų. Tokiu atveju duomenų tvarkymas su darbo santykiais susijusiam kontekste, kuris iš tikrųjų būtų neteisėtas, nes neatitinka BDSG 26 straipsnio 1 dalyje, Reglamento 2016/679 5 straipsnyje, 6 straipsnio 1 dalyje ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų būtinumo reikalavimų ir kuriam duomenų subjektas taip pat nedavė sutikimo, galėtų būti leistinas arba pateisinamas vien dėl to, kad reglamentuojamas kolektyvinėje sutartyje, šiuo atveju – įmonės kolektyviniame susitarime. Tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, tai reikštų, kad vien dėl duomenų tvarkymo reglamentavimo kolektyvinėje sutartyje, priešingai nei dėl reglamentavimo bendrojoje teisės normoje, pavyzdžiui, įstatyme, nereiktų nagrinėti duomenų tvarkymo būtinumo.
- 25 Kolegija daro prielaidą, kad 24 punkte išdėstyta BDSG 26 straipsnio 4 dalies samprata nebūtų suderinama su Reglamentu 2016/679. Negalima paneigti, kad kolektyvinės sutarties (šiuo atveju – įmonės kolektyvinio susitarimo) šalys yra artimiausios susipažinusios su faktinėmis aplinkybėmis, ir būtų galima manyti, jog jos tinkamai suderino priešingus interesus. Visgi Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės įstatymais arba kolektyvinėmis sutartimis gali nustatyti „konkretesnes taisykles“, kuriomis siekiama užtikrinti teisių ir laisvių apsaugą tvarkant darbuotojų asmens duomenis su darbo santykiais susijusiam kontekste. Kolegijos nuomone, iš to negalima daryti išvados, kad reglamentavimo kolektyvine sutartimi atveju – kaip nagrinėjamu atveju pagal įmonės kolektyvinį susitarimą dėl sutikimo – visų pirma Reglamento 2016/679 5 straipsnyje, 6 straipsnio 1 dalyje ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinti būtinumo reikalavimai neturi jokios reikšmės. Teismo manymu, kolektyvinė sutartis negali atleisti nuo jų laikymosi. Atvirkščiai, reikia manyti, kad atitinkamos „konkretesnės taisyklės“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį – ir kaip teisės norma, ir kaip kolektyvinė sutartis – visada reikalauja laikytis ir kitų Reglamento 2016/679 nuostatų.
- 26 Kolegija mano, kad ir iš BDSG 26 straipsnio 4 dalyje pateiktos nuorodos į Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalį neišplaukia nieko kito. Reglamento 2016/679 88 straipsnio 2 dalis, pagal kurią tos taisyklės, t. y. taisyklės, kaip jos suprantamos pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį, apima tinkamas ir konkrečias priemones, kuriomis siekiama apsaugoti duomenų subjekto žmogiškąjį orumą, teisėtus interesus ir pagrindines teises, ypatingą dėmesį skiriant duomenų tvarkymo skaidrumui, asmens duomenų perdavimui įmonių grupėje arba bendrą ekonominę veiklą vykdančių įmonių grupėje ir

stebėsenos sistemoms darbo vietoje, neatleidžia nuo kitų Reglamento 2016/679 reikalavimų laikymosi.

- 27 Todėl kai kurie aspektai galėtų leisti preziumuoti, kad nacionalinės teisės aktuose, priimtuose pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį, visada turi būti laikomasi ir kitų Reglamento 2016/679 reikalavimų, pavyzdžiui, Reglamento 2016/679 5 straipsnio, 6 straipsnio 1 dalies ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalių, ir kad kolektyvinės sutarties nuostatomis, pavyzdžiui, įmonės kolektyviniam susitarimui dėl sutikimo, išimtis netaikoma.
- 28 Tai reikštų, kad pagrindinėje byloje tektų išnagrinėti, ar ieškovo duomenų tvarkymas laikinai eksploatuojant „Workday“ „bandymų tikslais“ gali būti laikomas „būtinu“, kaip tai suprantama pagal BDSG 26 straipsnio 1 dalį ir Reglamento 2016/679 5 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį. Šiomis aplinkybėmis kolegija daro prielaidą, kad nuo pat pradžių neatmestina galimybė, kad „bandymų tikslais“ apdorojami tikrieji duomenys net ir laikinai eksploatuojant „Workday“, jei nepakanka „fiktyviųjų“ bandymo duomenų, kurių būtinumą vis dėlto turėtų išsamiai pagrįsti šalis, kuriai tenka pareiga nurodyti ir įrodyti faktus. Toliau duomenų tvarkymo teisėtumas būtų nustatomas pagal Reglamento 2016/679 6 straipsnio 1 dalies b punktą. Pageidautina, kad Teisingumo Teismas – be atsakymų į prejudicinius klausimus – pateiktų ir bylai aktualių gairių dėl Reglamento 2016/679 6 straipsnio 1 dalies b punkto aiškinimo, įskaitant pareigos nurodyti ir įrodyti faktus paskirstymą.

3. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 29 Jeigu į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai, antruoju prejudiciniu klausimu kolegija siekia išsiaiškinti, ar pagal Reglamento 2016/679 88 straipsnio 1 dalį priimta nacionalinės teisės nuostata, pavyzdžiui, BDSG 26 straipsnio 4 dalis, gali būti aiškinama taip, kad įmonės kolektyvinio susitarimo, kuriame šalys gali reglamentuoti įmonės veiklos ir organizacinius teisinius klausimus, taip pat formalias ir esmines darbo sąlygas, šalys turi diskreciją vertindamos duomenų tvarkymo būtinumą, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 5 straipsnį, 6 straipsnio 1 dalį ir 9 straipsnio 1 ir 2 dalis, kuriai taikoma tik ribota teisminė kontrolė.
- 30 Tai būtų galima pagrįsti ne tik 25 punkte iškelta mintimi, kad kolektyvinių sutarčių šalys yra artimiau susipažinusios su faktinėmis aplinkybėmis. Be to, 25 punkte pateikta prielaida, kad įmonės kolektyvinio susitarimo šalys paprastai pasiekia tinkamą interesų pusiausvyrą, taip pat galėtų argumentas, leidžiantis pripažinti, kad įmonės kolektyvinio susitarimo šalys, vertindamos duomenų tvarkymo būtinybę, turi tam tikrą, nesvarbu, kokios formos, diskreciją. Visgi, kolegijos nuomone, yra nemažai abejonų dėl tokios diskrecijos pripažinimo.
- 31 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją kolektyvine sutartimi nustatytų priemonių pobūdis skiriasi nuo priemonių, kurias vienašališkai nustato valstybės narės įstatymais arba poįstatyminiais teisės aktais, pobūdžio, nes socialiniai

partneriai, naudodamiesi savo pagrindine, Chartijos 28 straipsnyje įtvirtinta teise į kolektyvines derybas, siekė suderinti savo atitinkamus interesus (2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Bedi*, C-312/17, EU:C:2018:734, 68 punktą ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Hennigs ir Mai*, C-297/10 ir C-298/10, EU:C:2011:560, 66 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Vis dėlto, kolegijos nuomone, labai abejotina, ar šie Teisingumo Teismo argumentai taikytini ir įmonės kolektyviniams susitarimams, kaip antai pagrindinėje byloje, nes jo šalims draudžiama imtis kolektyvinių veiksmų. Net jei įmonės kolektyviniai susitarimai taip pat galėtų būti laikomi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 28 straipsnyje pripažintos pagrindinės teisės į kolektyvines derybas išdava, kolegijos manymu, tai nelemtų įmonės kolektyviniams susitarimams šalių diskrecijos, kuriai būtų taikoma tik ribota teisminė kontrolė. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad tiek, kiek Chartijos 28 straipsnyje įtvirtinta teisė į kolektyvines derybas yra sudedamoji Sąjungos teisės dalis, Sąjungos teisės taikymo srityje minėta teisė turi būti naudojama pagal Sąjungos teisę (2018 d. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bedi*, C-312/17, EU:C:2018:734, 69 punktą ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Hennigs ir Mai*, C-297/10 ir C-298/10, EU:C:2011:560, 67 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Todėl priimdami priemones, patenkančias į Sąjungos teisės nuostatų sritį, socialiniai partneriai turi veikti nepažeisdami Sąjungos teisės (dėl Direktyvos 2000/78/EB žr. 2018 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bedi*, C-312/17, EU:C:2018:734, 70 punktą, 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Hay*, C-267/12, EU:C:2013:823, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Hennigs ir Mai*, C-297/10 ir C-298/10, EU:C:2011:560, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Be to, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, nacionalinis teismas, kuris pagal savo jurisdikciją turi taikyti Sąjungos teisės nuostatas, privalo užtikrinti visišką jų veiksmingumą, prireikus savo iniciatyva atsisakydamas taikyti bet kokią prieštaraujančią nacionalinės teisės nuostatą, ir teismas neprivalo prašyti ar laukti, kol tokia nuostata bus panaikinta teisėkūros ar kitomis konstitucinėmis priemonėmis. (žr. 2003 m. kovo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kutz-Bauer*, C-187/00, EU:C:2003:168, 73 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 1991 m. vasario 7 d. Sprendimo *Nimz*, C-184/89, EU:C:1991:50, 19 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vadovaujantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, šie argumentai galioja ir tuo atveju, kai Sąjungos teisei prieštaraujanti nuostata kyla iš kolektyvinės sutarties. Būtų nesuderinama su pačia Sąjungos teisės prigimtimi, jei teismui, turinčiam jurisdikciją taikyti šią teisę, nebūtų pripažinta galimybė netaikyti kolektyvinės sutarties – arba, priklausomai nuo konkretaus atvejo, įmonės kolektyviniams susitarimams – nuostatos, galinčios sudaryti kliūtį visiškam Sąjungos teisės normų veiksmingumui (žr. 2003 m. kovo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kutz-Bauer*, C-187/00, EU:C:2003:168, 74 punktą ir 1991 m. vasario 7 d. Sprendimo *Nimz*, C-184/89, EU:C:1991:50, 20 punktą). Kolegijos nuomone, tam tikri aspektai patvirtina, kad ši Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su tokiais direktyvomis, kaip Direktyva 2000/78/EB, yra reikšminga ir Reglamento (ES) 2016/679 reikalavimų atžvilgiu.

4. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

- 32 Vis dėlto jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai ir kolektyvinės sutarties šalys (šiuo atveju – įmonės kolektyvinio susitarimo šalys) turėtų diskreciją vertindamos duomenų tvarkymo būtinumą, kaip tai suprantama, pavyzdžiui, pagal Reglamento 2016/679 5 straipsnį, 6 straipsnio 1 dalį arba 9 straipsnio 1 ir 2 dalis, kuriai taikoma tik ribota teisminė kontrolė, trečiuoju prejudiciniu klausimu kolegija teismas siekia išsiaiškinti, kiek tokiu atveju gali būti ribojama teisminė kontrolė. Šis klausimas susijęs su vertinimo kriterijais, kurie, Teisingumo Teismo nuomone, gali būti būtini.

5. Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo

- 33 Ketvirtuoju prejudiciniu klausimu kolegija teiraujasi, ar Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmenys turi teisę į nematerialinės žalos atlyginimą jau tada, kai jų asmens duomenys buvo tvarkomi pažeidžiant Reglamento 2016/679 reikalavimus, ar vis dėlto teisei į nematerialinės žalos atlyginimą papildomai keliamas reikalavimas, kad duomenų subjektas įrodytų savo patirtą tam tikros reikšmės nematerialinę žalą.
- 34 Šiuo atžvilgiu kolegija, žinodama apie *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) prašymą priimti prejudicinį sprendimą byloje C-300/21 ir remdamasis savo paties prašymu priimti prejudicinį sprendimą byloje C-667/21, daro prielaidą, kad Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalyje nurodyta teisė į kompensaciją tik tiems asmenims, kurių (subjektinės) teisės buvo pažeistos dėl to, kad tvarkant „jų“ asmens duomenis buvo pažeista viena ar kelios Reglamento 2016/679 nuostatos (žr. Reglamento 2016/679 2 konstatuojamąją dalį), t. y. kurie patys nukentėjo nuo Reglamento 2016/679 pažeidimo ar pažeidimų. Be to, kolegija daro prielaidą, kad teisinis reikalavimas atlyginti nematerialinę žalą pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį, be šio reglamento pažeidimo, papildomai nesuponuoja, kad nukentėjęs asmuo turi įrodyti (papildomą) nematerialinę žalą. Todėl, kolegijos nuomone, jis neprivalo įrodyti „bent kiek reikšmingą padarinį arba pasekmę, pranokstančią teisės pažeidimo sukeltą nepasitenkinimą“ (žr. šiuo klausimu *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) trečiąjį prejudicinį klausimą byloje C-300/21). Kolegijos manymu, vien tai, kad asmens (subjektinės) teisės buvo pažeistos dėl vienos ar kelių Reglamento 2016/679 nuostatų pažeidimo tvarkant „jo“ asmens duomenis (žr. Reglamento 2016/679 2 konstatuojamąją dalį), lemia atlygintinos nematerialinės žalos atsiradimą (žr. jau kolegijos prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-667/21 33 punktą). Visų pirma, kolegijos nuomone, negalima palikti atskirų valstybių narių teismams nagrinėti, ar buvo padaryta nematerialinė žala, kurią galima kompensuoti pagal skirtingas nacionalines taisykles.
- 35 Vis dėlto jeigu Teisingumo Teismas manytų, jog nepakanka faktinės aplinkybės, kad asmens (subjektinės) teisės buvo pažeistos dėl to, kad tvarkant „jo“ asmens duomenis buvo pažeista viena ar kelios Reglamento 2016/679 nuostatos (žr. Reglamento 2016/679 2 konstatuojamąją dalį), ir papildomai būtina, kad

pažeidimą patyręs asmuo įrodytų jo patirtą (papildomą) nematerialinę – galbūt tam tikros reikšmės – žalą, kolegijai priimant sprendimą pagrindinėje byloje būtina žinoti, kokie kriterijai tam turi lemiamos reikšmės.

- 36 Jeigu Teisingumo Teismas manytų, kad nukentėjęs asmuo turi įrodyti savo patirtą (papildomą) nematerialinę žalą, priimant sprendimą pagrindinėje byloje visų pirma reikia žinoti, kokie kriterijai pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį reglamentuoja žalos buvimą, priežastinį ryšį ir pareigą nurodyti ir įrodyti faktus. Taigi tolesniame procese galėtų kilti klausimas, ar tai, kad ieškovo asmens duomenys buvo panaudoti profiliui sukurti ir (arba) naudoti, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 4 straipsnio 4 dalį, pažeidžiant šio reglamento reikalavimus, jau yra tam tikros reikšmės (papildoma) žala, ar tokia (tolesnė) žala gali būti preziumuojama tik tuo atveju, jei toks profiliavimas turėjo neigiamą poveikį ieškovui, pavyzdžiui, dėl to, kad jis „dėl“ profilio buvo nesėkmingai įvertintas kandidatavimo į darbą procedūroje. Su tuo susijęs ir klausimas, kam, atsižvelgiant į faktinius darbuotojų sunkumus pagrįsti (papildomą) žalą, ir dėl kokių aplinkybių tenka pareiga nurodyti ir įrodyti faktus ir kaip ši pareiga gali būti konkrečiai įvykdyta.

6. *Dėl penktojo prejudicinio klausimo*

- 37 Penktuoju prejudiciniu klausimu, kuris atitinka prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-667/21 pateiktą ketvirtąjį prejudicinį klausimą (35 ir paskesni punktai), kolegija siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalis, be to, kad nustato kompensaciją, yra ir specialaus ar bendro prevencinio pobūdžio ir ar į tai reikia atsižvelgti apskaičiuojant nematerialinės žalos, kurią pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį turi atlyginti duomenų valdytojas (arba duomenų tvarkytojas), dydį?
- 38 Reglamento 2016/679 146 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad žalą patyrusiems duomenų subjektams turi būti užtikrinta visa ir veiksminga kompensacija. Kolegija preziumuoja, kad teismas, apskaičiuodamas nematerialinės žalos atlyginimą, privalo atsižvelgti į visas konkrečias atvejo aplinkybes ir į tai, kad turi būti užtikrinta reali ir veiksminga iš Reglamento 2016/679 kildinamų teisių teisinė apsauga. Todėl galėtų būti svarbu tai, kad – kaip ir kitose Sąjungos teisės srityse – nematerialinės žalos atlyginimo dydis atitiktų Reglamento 2016/679 pažeidimo sunkumo laipsnį; gali būti, kad reikia užtikrinti realų atgrasomąjį poveikį (prireikus – specialaus ar bendrojo prevencinio pobūdžio), tačiau kartu vadovautis ir bendroju proporcingumo principu (dėl kitų Sąjungos teisės sričių žr., pvz., 2021 m. balandžio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Braathens Regional Aviation*, C-30/19, EU:C:2021:269, 38 punktą ir 2013 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Asociatia ACCEPT*, C-81/12, EU:C:2013:275, 63 punktą).
- 39 Be to, gali būti, kad apskaičiuojant nematerialinės žalos atlyginimo dydį, be minėtojo veiksmingumo principo, reikia atsižvelgti ir į lygiavertiškumo principą. Kolegijos manymu, Reglamento 2016/679 82 straipsnyje nėra nuorodos į Europos

Sjungos valstybių narių teisę; jis visoje Sąjungoje turi būti aiškinamas autonomiškai ir vienodai. Vis dėlto gali būti, kad, turint galvoje, jog valstybėse narėse panašiais atvejais nustatomos skirtingo dydžio kompensacijos, apskaičiuojant nematerialinės žalos atlyginimo dydį reikia atsižvelgti į lygiavertiškumo aspektus (šiuo klausimu taip pat žr. dėl valstybių narių įgaliojimų nustatyti tinkamus valstybės atsakomybės už žalą, padarytą asmenims Sąjungos teisės pažeidimais, kriterijus, visų pirma 1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 67 punktą ir 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Francovich ir kt.* C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428, 42–43 punktus).

7. Dėl šeštojo prejudicinio klausimo

- 40 Šeštuoju prejudiciniu klausimu, kuris atitinka prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-667/21 pateiktą penktąjį prejudicinį klausimą (38 ir paskesni punktai), kolegija siekia išsiaiškinti, ar apskaičiuojant nematerialinės žalos, kuri turi būti atlyginta remiantis Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalimi, dydį turi reikšmės duomenų valdytojo ar tvarkytojo kaltės laipsnis. Šiuo požiūriu visų pirma kyla klausimas, ar leidžiama duomenų valdytojo (ar duomenų tvarkytojo) naudai atsižvelgti į kaltės nebuvimą arba nedidelę kaltę.
- 41 Šį klausimą kolegija užduoda pirmiausia atsižvelgdama į Vokietijos civilinės teisės aktus, pagal kuriuos egzistuoja ne tik atsakomybė be kaltės, bet ir atsakomybė dėl kaltės, o kaltė nacionalinėje bendrojoje prievolių teisėje vadinama „atsakomybe“ (vok. *Vertretenmüssen*). Šiuo atžvilgiu Vokietijos civilinio kodekso (BGB) 276 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad tuo atveju, jeigu nėra nustatytos griežtesnės ar švelnesnės atsakomybės, skolininkas paprastai atsako už tyčią ir aplaidumą. Taikant panašų požiūrį Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalies atveju, atsakomybę už paprastą Reglamento 2016/679 pažeidimą turėtų papildyti tolesnis aspektas – subjektyvi kaltė tyčios arba aplaidumo forma. Vis dėlto kolegija daro prielaidą, kad duomenų valdytojo (ar duomenų tvarkytojo) atsakomybę pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį nepriklauso nuo kaltės, tai reiškia, kad pažeidėjo atsakomybė niekaip nesiejama su kaltės buvimu ar kaltės įrodymais (dėl kitų Sąjungos teisės sričių žr., pvz., 1997 m. balandžio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Draehmpaehl*, C-180/95, EU:C:1997:208, 17 punktą ir 1990 m. lapkričio 8 d. sprendimo *Dekker*, C-177/88, EU:C:1990:383, 22 punktą). Kaip nurodyta šios santraukos 34 punkte, kolegija daro prielaidą, kad Reglamento 2016/679 pažeidimas jau pats savaime yra pakankamas pagrindas ieškiniui pareikšti pagal Reglamento 2016/679 82 straipsnio 1 dalį.
- 42 Galiausiai kolegija mano, kad kitoks vertinimas neišplaukia ir iš Reglamento 2016/679 82 straipsnio 3 dalies. Joje įtvirtinta nuostata, pagal kurią asmuo atleidžiamas nuo atsakomybės, jei įrodo, kad nėra atsakingas už įvykį, dėl kurio patirta žala, kolegijos nuomone, nesusijusi su kalte, suprantama kaip atsakomybė (vok. *Vertretenmüssen*). Atvirkščiai, Reglamento 2016/679 82 straipsnio 3 dalis susijusi tik su „dalyvavimo“ klausimu („dalyvavo“ arba

„nedalyvavo“) – pavyzdžiui, sudėtingais duomenų tvarkymo atvejais, kai tvarkant duomenis yra daug potencialių dalyvių – arba su pažeidimo sukėlimo (t. y. priešastinio ryšio) klausimu. Pastarąją situaciją galima, pavyzdžiui, preziumuoti, kai atsakomybę pagrindžianti aplinkybė susijusi su draudžiama trečiojo asmens prieiga, jeigu, nepaisant visų reikalaujamų saugumo priemonių, jam pavyko prieiti prie duomenų.

DARBINIS VERTINMAS